

Posudek bakalářské práce Adriany Kubrychtové

"Analýza herního chování lemura kata: Analýza volby substrátu, iniciace a četnosti hry"

Doc. RNDr. Marek Špinko, CSc.

Bakalářská práce Adriany Kubrychtové je dle obsahu formálně členěna na sedm kapitol, fakticky ale po stručném úvodu, který má formu souhrnu celé práce, sestává ze dvou hlavních částí: literárního přehledu (kapitola 2) a empirické části popisující a analyzující herní chování skupiny lemuru kata chovaných v zoologické zahradě v Jihlavě (kapitoly 2.-6.). Tuto empirickou část pokládám za jádro práce a budu se jí proto věnovat jako první v pořadí.

Na empirické části bakalářské práce si cením několika skutečností.

- Analýza je založena na rozsáhlém datovém souboru. Pozitivní skutečností je, že autorka práce zvolila skupinu vhodného složení a počtu zvířat. Během 50 hodin čistého pozorovacího času pak zaznamenala celkem asi 600 herních prvků (str. 26), a to vyváženým způsobem mezi třemi pozorovanými kategoriemi zvířat, tedy samci, samicemi a mláďaty. Domnívám se, že na bakalářskou práci je to chvályhodně veliký soubor.

- Vlastní sběr data předcházela pilotních pozorování, na základě kterých byl vyhotoven pracovní etogram (část 4.2.2.). Tento etogram sice není strukturovaný do velkých podrobností, respektive obsahuje některé velmi široké kategorie (například veškerou lokomoční hru v jediné kategorii), ale zachycuje všechny základní charakteristiky prvků herního chování potřebné k testování jednotlivých hypotéz, tedy rozlišení na hru s objektem, hru lokomoční a sociální, kategorii interagujících zvířat, iniciátora a substrát, na kterém hra probíhala.

- Hypotézy jsou kvantitativně ověřeny adekvátními statistickými testy.

- Diskuse se vcelku úspěšně pokouší interpretovat výsledky testování hypotéz ve světle znalostí o ekologii a sociálním uspořádání lemuru kata ve volné přírodě. Spojuje tak v jedno obě témata, která jsou probírána v první části (literárním přehledu), tedy biologii zkoumaného druhu na jedné straně a biologii herního chování na straně druhé.

Obsahově je tedy podle mého názoru empirická část bakalářská práce na dobré úrovni. Po stránce formální a formulační i v uspořádání si však není možné nevšimnout některých nedostatků. V etogramu (část 4.2.2.) neodpovídá počet prvků uvedených v textu počtu v seznamu definovaných prvků a prvky jsou definovány pomocí dalších pojmů, které by samy vyžadovaly definici (např. „herní signály“). Informační hodnotu grafů snižují těžko odlišitelné sloupce, u grafu 5.2.4. chybějící chyby průměrů, nejednotné úpravy nadpisů či sloučení výsledků testování vždy dvou hypotéz do jednoho grafu (v případě grafů 5.2.2a a 5.2.2b). V části 5.2.2. na str 27-28 jsou výsledky testování dvou hypotéz uváděny „na střídačku, tj. nejprve průměry od obou testů a poté statistické významnosti, což je zbytečně nepřehledné.

Co se týče první části, tedy literárního přehledu, jsou její přednosti a nedostatky obdobné části empirické, snad v poněkud odlišném poměru. Dobře je podle mého názoru zvládnut Úvod (str. 1-3), který má charakter přehledu celé práce. Podkapitola 2.1 (Charakteristika rodu *Lemur*) podává sice dosti stručnou, ale vyváženou charakteristiku jednotlivých aspektů ekologie a etologie lemuru kata ve volné přírodě a je podle mého názoru nejzdařilejší částí literárního přehledu. Další čtyři podkapitoly (2.2- 2.5) se věnují postupně definici herního chování, jeho členění, hypotézám o funkci herního chování a hernímu chování konkrétně v řádu primátů. Jde nepochybně o velmi náročné téma pro literární přehled v rámci bakalářské práce. Vymezení, členění a možné funkce herního chování jsou totiž

dosud předmětem velmi intenzivních debat mezi světovými vědci a protichůdné názory a interpretace tohoto chování ve vědecké literatuře je obtížné uspořádat a přehledným způsobem shrnout. Tato náročnost je zřejmě jedním z důvodů hlavní slabiny literárního přehledu – totiž tendence pouze vypočítávat jednotlivé odlišné názory nalezené ve vědeckých pracích bez snahy tyto rozdílné interpretace shrnout, propojit a učinit z nich nějaký vlastní závěr (například na str. 6-7 či str. 13). Přes tuto výtku se celkově domnívám, že se autorce po obsahové stránce podařilo vystihnout v nejhlavnějších obrysech současný stav bádání o herním chování (např. v části 2.4), zejména ve vztahu k primátům. Také v literárním přehledu je možné najít některé nedostatky, z nichž za nejzávažnější považuji skutečnost, že ne všechny citace uváděné v textu jsou zařazeny do seznamu literatury. Některé překlady citátů z původních anglicky psaných studií jsou dosti neobratné (například „surplus resource theory“ je překládána jako „model přebytku možností“) a objevují se i nepřesnosti taxonomické, například „tradiční“ záměna krysy s potkanem, či nesourodost taxonomických úrovní ve větě „hra se obecně přepisuje ptákům, obratlovcům a savcům“ (str. 9).

Celkově hodnotím bakalářskou práci Adriany Kubrychtové kladně zejména díky empirické části, ve které se podařilo k náročnému tématu shromáždit zajímavá původní data a statisticky je vyhodnotit. Na druhou stranu je nepochybně škoda, že se nepodařilo písemnou podobu práce dokončit s dostatečným předstihem před konečným odevzdáním, neboť závěrečná revize textu by nepochybně byla umožnila odstranit zmíněné nedostatky a předložit tak práci v lepší konečné podobě. Na tomto celkovém nedostatku jako školitel přiznávám svůj podíl, konkrétně v tom, že jsem si v závěrečných dnech před odevzdáním nedokázal nalézt čas na připomínkování práce.

V kvantitativním hodnocení navrhuji 38 kreditů, hodnocení známkou 2.

V Uhříněvsi dne 16. června 2008

Doc. RNDr. Marek Špínka, CSc.